معاون وزارت میراث فرهنگی تاکید کرد:

ظرفیت‌های مردمی و پژوهشی دو عامل مهم حفاظت از میراث تاریخی

■ معاون میراث فرهنگی کشور با اشاره به ضرورت بکارگیری ظرفیت مردم برای حفاظت از میراث تاریخی گفت: فعالیت‌های پژوهشی باید در کنار حفاظت و مرمت باشد.

گروه گردشگری – محمد حسن طالبیان در آیین مجازی یک صد سال حفاظت از میراث فرهنگی (غیر منقول) با اشاره به دوره های مختلف حفاظت بناهای تاریخی گفت: باید ارزش این تعمیر و حفاظت ها را فراموش نکرد. در دوره های مختلف گذشتگان با آنچه برایشان مقدور بود، اقدام به حفاظت بناها و محوطه های تاریخی کردند.

وی با بیان این که از دو دهه گذشته به نقش مردم برای حفاظت از میراث کشور رسیدیم، گفت: نمی توان بدون مردم از از تخت جمشید محافظت کرد. همچنین توجه به بستر تاریخی و فرهنگی برای حفاظت از میراث تاریخی بسیار ضروری است. وی در بخش دیگری از صحبت‌هایش با اشاره به ضرورت حضور رشته های مختلف همچون مردم شناسی، باستان شناسی، آب شناسی برای حفاظت از میراث فرهنگی گفت: فعالیت های پژوهشی باید در کنار حفاظت و مرمت باشد. طالبیان با بیان اینکه هم اکنون برای حفاظت از آثار باستانی تلفیقی از نگاه سنتی و مدرن وجود دارد، گفت: مرمت به شکل جدید مختص دوره مدرن است در بسیاری از تعمیرهایی که در آثار باستانی که در سال های گذشته انجام می‌شد، شاهد آسیب بوده‌ایم.

وی در ادامه با اشاره به موضوعات مهم و خوبی که در سال های اخیر برای میراث فرهنگی اتفاق افتاده همچون ثبت شهرهای تاریخی گفت: در حالیکه ثبت شهرهای تاریخی در اختیارات وزارت میراث فرهنگی است دیگر ضروریات همچون درآمدها شهرهای تاریخی در اختیار دیگر وزارتخانه ها قرار می گیرد. وی یکی دیگر از مشکلات میراث فرهنگی در سال های اخیر را تفاوت نگرش برخی ارگان‌ها و وزارتخانه ها با میراث فرهنگی قلمداد کرد و گفت: در حالی که نگاه میراث فرهنگی نگرش مرمت و احیا میراث فرهنگی است دیگر ارگانها نگاه‌های نوسازی و بازسازی دارند و میراث فرهنگی را سدی برای توسعه قلمداد می کنند.

حفاظت از بناهای تاریخی با پول علاقمندان

محمد منصور فلامکی استاد و کارشناس حوزه میراث فرهنگی نیز از ضرورت تهیه دستور جامع مرمت آثار تاریخی خبر داد و گفت: باید قوانین جامعی که قابلیت مرمت آثار تاریخی در تمام کشور را داشته باشد، تدوین شود. وی به تاریخچه تاسیس حفاظت آثار باستانی در اروپا اشاره کرد و گفت: کمک های مالی علاقمندان میراث فرهنگی و همچنین کمک های دولتی از جمله منابع کشورهای اروپایی برای مرمت و احیای بناهای تاریخی آنها بوده است. فرهاد نظری کارشناس میراث فرهنگی نیز در این نشست با اشاره به تفاوت مرمت امروز و مرمتی که در گذشته انجام می شد، گفت: تفاوت زیادی میان مرمت در دور پیش و پس از مشروطه وجود دارد. در گذشته همواره حفاظت از آثار باستانی وجود داشته و کلمه حفاظت با دوره مدرن فقط اشتراک لفظ دارد، بنابراین تفاوت های بنیادی در مرمت برای این دو دوره وجود دارد. این کارشناس حوزه میراث فرهنگی با بیان موارد متعددی از نگاه گذشتگان به میراث تاریخی گفت: بسیاری از گذشتگان تعبیر شان از آثار تاریخی منافع شخصی شان بود و این موضوع را مد نظر قرار می‌دادند که این اثر تاریخی چه اثری در در زندگی روزمره شان دارند. وی افزود: به عنوان مثال تخت جمشید تا دوره ناصرالدین شاه، هیچ حفاظت و مرمت نشد چون تصور پادشاهان آن دوره ها این بود که بنای تخت جمشید برای آنها هیچ نفعی ندارد. این کارشناس میراث فرهنگی افزود: همه پادشاه ها تلاش داشتند آنچه از بناهای تاریخی گذشته باقی مانده را تخریب کنند و تنها بناهای تاریخی که نیازهای عمومی را رفع می کرد، همانند پل ها را باقی گذارده اند. نمونه آن مجموعه شوشتر بود که به جز اینکه کاربری روزانه داشت وقف نیز بود که تخریب نشد و هم اکنون نیز وجود دارد. اما امروزه نگاه متفاوتی به موضوع حفاظت از آثار تاریخی وجود دارد ما امروز تپه هایی که هنوز آثاری از آنها کشف نشده مورد حفاظت قرار می دهیم. نظری یکی دیگر از مشکلات را افتراق میان سازمان اوقاف و میراث فرهنگی دانست و گفت: در حالی بسیاری از آثار تاریخی موقوفه اعلام شدند که میراث فرهنگی هیچ نظارتی به آنها ندارد. به عنوان مثال مدرسه چهارباغ دارای رقبات زیادی برای هزینه تعمیر و مرمت است، اما امروز آنچه شاهد هستیم این است که هزینه مرمت را دولت می دهد و درآمدی که رقبات آن مدرسه داشته اند برای مرمت این اثر تاریخی قرار نگرفته است.

هنگامی مردم به ارزش واقعی میراث تاریخی پی می برند که از ارزش افزوده میراث فرهنگی کشور منتفع شوند. و ضروری است در این راستا قوانین مختلفی در حوزه های فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی تصویب شود تا مردم از این ارزش افزوده منتفع شوند.

مردم باید از میراث فرهنگی منتفع شوند

در بخش دیگری از این نشست مجازی علیرضا قلی نژاد پیربازاری معاون فناوری و کاربردی سازی پژوهشگاه میراث فرهنگی و گردشگری با بیان اینکه ادبیاتی که برای مرمت و حفاظت در ایران به کار می رود کاملاً ترجمه از متون خارجی است، گفت: ما مانند بسیاری از دیگر حوزه ها، بسیاری از این کلمات را بدون توجه به بافت فرهنگی مان و مفهموم آن در فرهنگ خودمان استفاده می کنیم. وی ورود برخی از دستگاه های غیر تخصصی به میراث را یکی دیگر از مشکلات این حوزه دانست و گفت: برخی اوقات دستگاه های غیر تخصصی متولی حوزه میراث فرهنگی هستند که فهم درستی از موضوع ندارند که شرایط را دشوار می کند. قلی نژاد پیربازاری با اشاره به توانایی ناکافی علمی فارغ التحصیلان رشته های مرتبط با حوزه میراث فرهنگی با نیازهای واقعی برای حفاظت و مرمت آثار تاریخی گفت: هم اکنون شاهد فاصله زیادی میان دانشگاه و نیازهایمان هستیم که باید فکری برای آن شود. این کارشناس پژوهشگاه میراث فرهنگی و گردشگری با اشاره به موضوع مرکز زدایی و کاهش تصدی گری دولت گفت: این موضوع خوبی است اما نباید موضوعات حفاظت و مرمت را در اختیار افراد بی کفایت گذاشت که خسارت به بار بیاورند

وی با اشاره به اهمیت مردم برای حفظ میراث تاریخی گفت: هنگامی مردم به ارزش واقعی میراث تاریخی پی می برند که از ارزش افزوده میراث فرهنگی کشور منتفع شوند. و ضروری است در این راستا قوانین مختلفی در حوزه های فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی تصویب شود تا مردم از این ارزش افزوده منتفع شوند.

«ممنوعیت» تنها نسخه برای سفر در تعطیلات خرداد

گروه گردشگری – سفرهای تعطیلات نیمه خرداد در حالی به خواست ستاد ملی مقابله با کرونا احتمالا ممنوع شود که ممنوعیت‌های گذشته برای سفر چندان نسخه کارسازی نبوده است.

محدودیت سفر و تردد به شهرهای قرمز و نارنجی همچنان برقرار است. سخنگوی ستاد ملی مقابله با کرونا اما گفته با توجه به تعطیلات چهارروزه نیمه خردادماه، درخواست ممنوعیت سفر از ۱۳ تا ۱۶ خردادماه به کمیته امنیتی اجتماعی وزارت کشور داده شده است. علیرضا رئیسی گفته است: درست است که در وضعیت نزولی بیماری هستیم، اما خیلی از شهرها و استان‌ها در وضعیت نارنجی به سر می برند و وضعیت بسیار شکننده است. یکی از عوامل موثر در انتشار بیماری معمولا سفرها و ترددها، تجمعات و مهمانی‌ها است.

او تاکید کرده که سختگیری زیادی برای انجام سفرها قائل خواهند شد. استاندار تهران، استانی که در تمام تعطیلات گذشته همزمان با دوران همه‌گیری کرونا، بیشترین سهم در جابه‌جایی‌ها و سفرها را داشته است، از ارائه پیشنهاد اعمال منع تردد از ۱۲ تا ۱۷ خردادماه در این استان با هدف کنترل بیماری کووید-۱۹ خبر داده است. علی اصغر مونسان ـ وزیر میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی ـ هم که مطابق تعطیلی‌های گذشته برنامه‌ای برای مدیریت سفر ارائه نکرده، تصمیم درباره شرایط و ضوابط سفر در تعطیلات خرداد را کاملا به ستاد ملی مقابله با کرونا سپرده است. او گفته سفر در تعطیلات نیمه خردادماه تابع تصمیم ستاد ملی مقابله با کرونا است. در ستاد ملی مقابله با کرونا مجموعه‌ای از دستگاه‌های دولتی حضور دارند که موضوع سفر در این تعطیلات در آن‌جا به بحث گذاشته خواهد شد. تلاش می‌شود بهترین تصمیم گرفته شود و حتما اولویت سلامت مردم است.

به نظر می‌رسد ممنوعیتی که مطالبه وزارت بهداشت است، این بار هم فقط مشمول سفرهای جاده‌ای شود و سفر با وسایل نقلیه عمومی همانند گذشته با محدودیت و ممنوعیتی مواجه نشود. همان‌طور که در تعطیلات عید فطر سفر حتی با تورهای گردشگری محدود نشد، هرچند در برخی شهرها از ورود و اجرای تور خودداری شد. اما آمارهای مرکز مدیریت راه‌های کشور نشان می‌دهد در تعطیلات عید فطر، با وجود اعمال ممنوعیت تردد جاده‌ای و افزایش جریمه، نزدیک به یک و نیم میلیون دستگاه در جاده‌های بین استانی جابه‌جا شدند. آمار دقیقی از حجم سفر با وسایل نقلیه عمومی از آن تعطیلات اعلام نشد، اما طبق اظهارات آژانس‌های گردشگری، میزان سفرهای هوایی نیز در بعضی مسیرهای تفریحی با افزایش تقاضا روبه‌رو بود. با وجود آن‌که ممنوعیت‌های ابلاغی در تعطیلات معمولا درست رعایت و اجرا نمی‌شود، اما ظواهر امر نشان می‌دهد دستور کلی برای ممنوعیت سفر و متعاقب آن جریمه خودروهای شخصی، تنها نسخه‌ای باشد که ستاد ملی مقابله با کرونا تاکنون برای مدیریت سفر داشته، این درحالی است که طبق آمار مرکز مدیریت راه‌ها، سفر و یا تردد جاده‌ای در دوران کرونا هرگز متوقف نشده و ضرورت دارد با درنظر گرفتن این واقعیت که به هر حال گروهی، حتی با وجود ممنوعیت از سفر بازنمی‌مانند، برنامه یا راهکاری برای مدیریت سفرها داشت و صرفا به یک «درخواست سفر نروید» و «سفر ممنوع است» متوسل نشد.

از سخنان معاون گردشگری در یک سال گذشته برمی‌آید طرح‌هایی برای مدیریت سفر به ستاد ملی مقابله با کرونا پیشنهاد شده، که با وجود موافقت‌های ضمنی، اما در نهایت نه مصوبه‌ای از این ستاد بیرون آمده و نه اجماع و توافق کلی در بین اعضای ستاد حاصل شده است؛ به طوری که در بیش از ۱۶ ماه شیوع ویروس کرونا در ایران، سابقه‌ای در اجرای برنامه یا راهکاری با هدف مدیریت سفر حتی در عین ممنوعیت مشاهده نمی‌شود. طرحی هم که برای کنترل سفرهای جاده‌ای در تعطیلات نوروز ۱۴۰۰ ارائه شد و سخنگوی ستاد ملی مقابله با کرونا در چند نوبت درباره آن اطلاع‌رسانی و صحبت کرد، نیز همزمان با شروع سفرهای نوروزی، اجرا نشد و ستاد ملی کرونا به نوعی آن را رد کرد و شرایط ناهنجاری برای سفرهای نوروزی رقم خورد، به طوری که سفر در آن بازه زمانی کاملا رها، بی‌برنامه و بدون مدیریت اجرا شد و وضعیت بیماری کووید-۱۹ را در ایران به وخامت‌ترین حالت ممکن رساند و دست‌آخر هم دست‌اندرکاران گردشگری مقصر شناخته‌شدند.

به نظر می‌رسد اعضای ستاد ملی کرونا هنوز بعد از گذشت یک سال و نیم از شیوع ویروس کرونا، با واقعیت سفر کنار نیامده و بیشتر از آن‌که برای مدیریت آن برنامه داشته باشند، بدون توجه به پیشنهادها، راهکارها و مدل‌هایی که حتی در سایر کشورها همزمان با فصل شلوغ سفر اجرا شده است، سیاست انکار را در پیش گرفته و فقط به یک دستور کلی «ممنوعیت سفر» بسنده کرده‌اند.

پیشرفت ۶۰ درصدی زیرساخت گردشگری ابوموسی

■ سرپرست اداره کل میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی هرمزگان از پیشرفت ۶۰ درصدی زیرساخت گردشگری ابوموسی خبر داد.

گروه گردشگری – سهراب بناوند گفت: عملیات ایجاد کمپینگ گردشگری ابوموسی در زمینی به مساحت ۱۶ هزار متر در حال انجام است که این پروژه ۶۰ درصد پیشرفت فیزیکی داشته است.

سرپرست اداره‌کل میراث‌فرهنگی، گردشگری و صنایع‌دستی هرمزگان افزود: کمپینگ گردشگری ابوموسی شامل ساخت آلاچیق، غرفه صنایع‌دستی، زمین ورزشی، سرویس بهداشتی، نمازخانه، حمام، سوئیت، برج نور، آب‌نما، پیاده‌رو و محوطه‌سازی است.

وی ادامه داد: اعتبار ایجاد کمپینگ گردشگری ابوموسی ۴۳ میلیارد و ۹۱۰ میلیون ریال است که از محل اعتبارات ملی تأمین‌شده است.

جزیره ابوموسی از شمال به جزیره تنب کوچک، از غرب به جزیره سیری، از جنوب و شرق به امارات متحده عربی نزدیک است و سفر دریایی از بندرلنگه به این جزیره حدود سه ساعت است.

نمادشناسی و مقایسه آثار فلزی اورارتویی ایران با فرهنگ‌های دیگر

گروه گردشگری – طرح نمادشناسی آثار فلزی اورارتویی در ایران حاصل پژوهش بر آثار فلزی اورارتویی در ایران است که در آن تلاش شده مشخصات آثار فلزی و موتیف‌ها با آثار مشابه اورارتویی در فرهنگ‌های دیگر قیاس شوند.

مریم دارا استادیار پژوهشکده زبان‌شناسی، متون و کتیبه‌ها طرح «نمادشناسی آثار فلزی اورارتویی در ایران» را حاصل همکاری مشترک میان پژوهشگاه با پژوهشکده هنر اعلام کرد و گفت: آثار فلزی اورارتویی همواره معرفی یا توصیف یا بر روی فلزات آن‌ها آزمایش و مطالعه شده یا با آثار مشابه به لحاظ کاربری و شکل مقایسه می‌شدند اما موتیف‌ها و تفسیرهای قابل ارائه درباره هر یک و تفاوت آن‌ها با فرهنگ‌های دیگر به این شکل که در این پژوهش به آنها پرداخته شده ارائه نشده بود.

او خاطرنشان کرد: البته پژوهشگرانی همچون مرهاو و زایدل بر آثار فلزی اورارتویی در مناطقی به جز ایران و توصیف نقوش آن‌ها همت گمارده‌اند اما بسیار محدود به تفسیر پرداخته و بیشتر توصیفی پژوهش کرده‌اند.

این پژوهشگر، طرح حاضر را حاصل پژوهش بر آثار فلزی اورارتویی در ایران خواند که دارای تصاویر انسانی، اساطیری و گیاهی هستند و در میان این آثار، بسیاری تا کنون معرفی و پژوهش نشده بودند.

دارا افزود: در این راستا ابتدا هر یک از این آثار معرفی و سپس نقوش آن‌ها بررسی می‌شود سپس در فصل بعدی نقوشی که پیشتر بر آثار فلری دیده شده بود با آثار دیگر اورارتویی قیاس و تفسیر و همچنین با نقوش مشابه در فرهنگ‌های دیگر قیاس می‌شود تا در صورت امکان پیشینه و تأثیر پذیری و تأثیرگذاری هنر اورارتو با فرهنگ‌های قبل یا بعد از خود روشن شود. او خاطرنشان کرد: در واقع اینکه توصیف شود شیئی دارای چه نقوشی می‌باشد اهمیتی ندارد بلکه تفسیر و قیاس آن نقوش مهم است. استادیار پژوهشکده زبان‌شناسی، متون و کتیبه‌ها اظهارکرد: در این پژوهش تلاش شده کمیت و مشخصات آثار فلزی و موتیف‌ها و تصاویر روی آن‌ها ذکر و با آثار مشابه اورارتویی در مناطق دیگر، تصاویر و موتیف‌های مشابه در فرهنگ‌های دیگر قیاس تا مشخص شود از کجا تأثیر گرفته و بر کجا تأثیر گذاشته است.

او افزود: اگر نتوان این قیاس را انجام داد ذکر این آثار تنها معرفی خواهد بود و پرسش‌ها درباره تصاویر روی آن‌ها همچنان بی‌جواب خواهد ماند، از همین روی تزئیناتی مانند زیگ‌زاگ، نقطه‌های گروهی و خطوط منحنی آورده نشده، زیرا تفسیر ندارند و صرفاً به عنوان تزئینات استفاده شده‌اند. به گفته دارا، از آنجا که این نمادها قراردادی هستند بازشناسی آن‌ها نیز گاهی مشکل یا غیر ممکن است اما، پژوهشگر تلاش کرده که تا جای ممکن تفسیر و تأثیر و تأثر هنر اورارتو را با سایر فرهنگی‌ها بیاورد.

او خاطرنشان کرد: تلاش‌هایی که پیشتر در قیاس هنر اورارتو با سایر فرهنگ‌ها شده حکمی کلی بوده که هنر اورارتو از دیگری تقلید کرده یا تأثیر و تأثر داشته است اما، نگارنده بر این نظر است که جزئیات هنر و نقوش و موتیف‌ها باید بررسی شوند.

دارا تصریح کرد: در یک نقش ممکن است اورارتوها مقلد محض و در نقش دیگری تأثیرگذار بر فرهنگ‌های همزمان یا پس از خود باشند بنا بر این نگارنده با بیان این نقوش و قیاس جزئیات آن با سایر فرهنگ‌های پیش، همزمان و پس از اورارتویی تلاش دارد هر نقش را جداگانه بررسی و نقش سایر فرهنگ‌ها در آن نقش را مشخص کنند.